

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/233359,Zbrodnia-w-Wawrze.html>
27.02.2026, 00:34

Zbrodnia w Wawrze

27 grudnia 1939 r. Niemcy przeprowadzili egzekucję na 107 mieszkańcach Wawra i Anina w odwecie za zabójstwo dwóch podoficerów niemieckich. Była to jedna z pierwszych masowych egzekucji na terenie Polski podczas II wojny światowej, która wstrząsnęła całą miejscową społecznością.

[Zbrodnie niemieckie](#)

27.12

Proces Ludwiga Fischera, Ludwiga Leista, Josefa Meisingera i Maxa Daume przed Najwyższym Trybunałem Narodowym w Warszawie w dniach 17 grudnia 1946 - 3 marca 1947 r., odbywający się w sali Związku Nauczycielstwa Polskiego w Warszawie przy ul. Smulikowskiego (Warszawa-Powisłe). Fot. AIPN

Dnia 26 grudnia 1939 r. dwaj przestępcy Marian Prasula z Falenicy oraz Stanisław Dąbek z miejscowości Zastów pod Wawrem, postrzelili w Otwocku policjanta granatowego. Posterunek policji w Otwocku zawiadomił okoliczne placówki, w tym jednostkę w Aninie, iż uciekinierzy mogą przebywać na terenie Wawra. W Aninie stacjonował wówczas 538 batalion budowlany (Baubatalion). Patrol policji udał się do pobliskiej restauracji prowadzonej przez Antoniego Bartoszkę, gdzie zastali poszukiwanych mężczyzn. Na wezwanie do okazania dokumentów Dąbek i Prasula odpowiedzieli strzałami. Doszło do strzelaniny w wyniku, której zginęło dwóch Niemców. O całym zajściu zostało powiadomione dowództwo pułku policyjnego. Podpułkownik Max Daume wysłał natychmiast do Wawra 1. i 3. kompanię VI batalionu policyjnego, która miała przeprowadzić karną akcję pacyfikacyjną. Funkcjonariusze niemieccy wyprowadzili mężczyzn z okolicznych domów. Zgodnie z obowiązującymi rozporządzeniami utworzono policyjny sąd doraźny, który po krótkich przesłuchaniach, polegających głównie na spisaniu personaliów, skazał niewinnych mężczyzn na karę śmierci poprzez rozstrzelanie. Przed ogłoszeniem wyroku Niemcy powiesili Antoniego Bartoszkę, zaś skazanych zaprowadzono na plac znajdujący się pomiędzy ulicą Błękitną a Spiżową. Egzekucja rozpoczęła się 27 grudnia 1939 r. ok. godz. 5 rano. Spośród

rozstrzeliwanych przeżyło 7 osób.

W zasobie Archiwum IPN znajdują się materiały, które pozwalają na szczegółowe odtworzenie wydarzeń z 26 i 27 grudnia 1939 r. Dokładną analizę zająć w Wawrze przeprowadził Najwyższy Trybunał Narodowy podczas procesu zbrodniarzy z dystryktu warszawskiego Ludwiga Fischera, Josepha Meisingera, Ludwiga Leista i Maxa Daumego w latach 1946-1947. Materiał zawiera np. zeznania oskarżonych, świadków oraz osób, które przeżyły egzekucję m.in. Stanisława Piegata. Uzupełnienie stanowią materiały dochodzeniowo-śledcze Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich, czy też akta sprawy Sądu Wojewódzkiego dla m.st. Warszawy, który w 1951 r. wydał wyrok w stosunku do Friedricha Wilhelma Wenzela, stojącego na czele batalionu wykonującego egzekucję.

Polecamy:

- [Materiały z zasobu Archiwum IPN](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Zbrodnie niemieckie

Artykuł